

Architekt a sociálne a zdravotné poistenie

Všeobecný úvod:

Povolanie architekta alebo krajinného architekta možno vykonávať viacerými spôsobmi. Povolanie architekta/krajinného architekta možno vykonávať v pracovnom pomere alebo ako podnikanie na základe živnostenského oprávnenia.

V prípade, ak má architekt záujem vykonávať vybrané činnosti, ktorých výsledok má vplyv na ochranu verejných záujmov vo výstavbe v zmysle § 45 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov, musí na vykonávanie takýchto činností získať oprávnenie na výkon týchto činností podľa osobitných predpisov. Takýmto osobitným predpisom je aj zákon Slovenskej národnej rady č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o autorizovaných architektoch“).

Zákon o autorizovaných architektoch ustanovuje v § 4 rozsah činností architekta a v § 4a rozsah činností krajinného architekta, ktoré podliehajú regulácii podľa uvedeného zákona. Vykonávanie povolania architekta alebo krajinného architekta podľa zákona v rozsahu podľa § 4 alebo § 4a zákona o autorizovaných architektoch sa považuje za výkon regulovaného povolania (§ 1 ods. 5), ktoré možno vykonávať len na základe autorizácie (§ 3 ods. 8). Autorizáciou sa v zmysle § 2 zákona o autorizovaných architektoch rozumie rozhodnutie Slovenskej komory architektov o zapísaní žiadateľa do zoznamu autorizovaných architektov alebo zoznamu autorizovaných krajinných architektov na základe získania odbornej kvalifikácie podľa tohto zákona, alebo uznania odbornej kvalifikácie získanej v domovskom členskom štáte. Zápisom architekta do zoznamu autorizovaných architektov nadobúda architekt v zmysle § 3 ods. 1 zákona o autorizovaných architektoch status autorizovaného architekta. Zápisom krajinného architekta do zoznamu autorizovaných krajinných architektov nadobúda krajinný architekt v zmysle § 3 ods. 2 zákona o autorizovaných architektoch status autorizovaného krajinného architekta.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že vykonávanie regulovaného povolania a poskytovanie služieb v rozsahu podľa § 4 alebo § 4a zákona o autorizovaných architektoch nie je v zmysle § 3 ods. 9 zákona o autorizovaných architektoch a § 3 ods. 1 písm. d) zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov živnosťou.

Autorizovaný architekt alebo autorizovaný krajinný architekt môže v zmysle § 3 ods. 7 zákona o autorizovaných architektoch vykonávať regulované povolanie a poskytovať služby v rozsahu podľa § 4 alebo § 4a zákona o autorizovaných architektoch sústavne vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť, alebo v mene a na zodpovednosť právnickej osoby alebo fyzickej osoby ako jej zamestnanec, spoločník a konateľ.

V zmysle uvedeného ustanovenia teda možno vykonávať povolanie autorizovaného architekta alebo povolanie autorizovaného krajinného architekta nasledovnými spôsobmi, a to ako:

- a) sústavne vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť ako fyzická osoba v slobodnom povolaní,
- b) v mene a na zodpovednosť právnickej osoby alebo fyzickej osoby ako jej zamestnanec,
- c) v mene a na zodpovednosť právnickej osoby ako jej spoločník a konateľ.

Sociálne poistenie:

Autorizovaný architekt a autorizovaný krajinný architekt v slobodnom povolani.

V zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“):

- a) povinne nemocensky poistená je samostatne zárobkovo činná osoba, ktorej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 [§ 14 ods. 1 písm. b)],
- b) povinne dôchodkovo poistená je samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá je povinne nemocensky poistená [§ 15 ods. 1 písm. b)].

V zmysle § 5 zákona o sociálnom poistení sa za samostatne zárobkovo činnú osobu všeobecne považuje fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby dosahovala príjmy uvedené v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení.

V zmysle § 3 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení sa za zárobkovú činnosť považuje činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu, ak osobitný predpis alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak. Týmto osobitným predpisom je zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“), ktorý v § 6 ods. 1 písm. c) ustanovuje, že príjmami z podnikania sú okrem iného aj príjmy z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov. Za takýto osobitný predpis je potrebné považovať aj zákon o autorizovaných architektoch, keďže na základe tohto zákona sú autorizovaní architekti a autorizovaní krajinní architekti vykonávať regulované povolanie sústavne vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť.

Všeobecnú definíciu podnikania ponúka aj zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, podľa ktorého sa podnikaním sa rozumie sústavná činnosť vykonávaná samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku, pričom podnikateľom sa okrem iného rozumie aj osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitných predpisov.

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že zárobková činnosť je v zmysle § 3 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení aj činnosť podľa § 3 ods. 1, z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa osobitného predpisu preto, že tak ustanovujú predpisy a medzinárodné zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia, alebo ak sa na fyzickú osobu, ktorá túto zárobkovú činnosť vykonáva, sa v právnych vzťahoch sociálneho poistenia uplatňujú predpisy Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu alebo sa uplatňuje medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

Na to, aby bol autorizovaný architekt alebo autorizovaný krajinný architekt považovaný na účely zákona o sociálnom poistení za samostatne zárobkovo činnú osobu musí v zmysle § 5 uvedeného zákona kumulatívne naplniť nasledujúce znaky:

- a) dovŕšiť 18 rokov veku,
- b) v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia dosahovať príjmy zo zárobkovej činnosti uvedené v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 uvedeného zákona (v tejto súvislosti je potrebné upozorniť na skutočnosť, že nemusí ísť len o príjmy z podnikania vykonávaného podľa zákona o autorizovaných architektoch, ale o akékoľvek príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov).

V zmysle § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení vzniká samostatne zárobkovo činnnej osobe povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie od 1. júla kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 bol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5, a zaniká 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, za ktorý jej príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 nebol vyšší ako 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5, ak tento zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak.

Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie teda samostatne zárobkovo činnnej osobe vzniká priamo zo zákona v prípade, ak v predchádzajúcom kalendárnom roku prekročí jej príjem zo zárobkovej činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 uvedeného zákona (vrátane všetkých príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov) ustanovenú hranicu (za rok 2014 bola táto suma 4.944,00 EUR), a to od 1. júla aktuálneho kalendárneho roka.

Skutočnosť, či bude autorizovaný architekt alebo autorizovaný krajinný architekt posudzovaný pre účely sociálneho poistenia ako samostatne zárobkovo činná osoba teda nezávisí výlučne od jeho zápisu do zoznamu autorizovaných architektov alebo autorizovaných krajinných architektov, ale tiež od toho, či v predchádzajúcom kalendárnom roku dosahovala príjmy zo zárobkovej činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení. Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie však autorizovanému architektovi alebo autorizovanému krajinnému architektovi vzniká až, ak jeho príjmy z uvedenej zárobkovej činnosti prekročia 12-násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 5 zákona o sociálnom poistení.

Samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá je v zmysle zákona o sociálnom poistení:

- a) povinne nemocensky poistená platí poistné na nemocenské poistenie [§ 128 ods. 1 písm. c)],
- b) povinne dôchodkovo poistená platí poistné na starobné poistenie, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak [§ 128 ods. 2 písm. c)],
- c) povinne dôchodkovo poistená platí poistné na invalidné poistenie platí, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak [§ 128 ods. 3 písm. c)],
- d) povinne dôchodkovo poistená platí poistné do rezervného fondu solidarity [§ 128 ods. 11 písm. b)].

V prípade, ak teda autorizovanému architektovi alebo autorizovanému krajinnému architektovi ako samostatne zárobkovo činnnej osobe v zmysle zákona o sociálnom poistení vznikne povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie, vzťahujú sa naňho viaceré povinnosti ustanovené zákonom o sociálnom poistení, o ktorých môže získať podrobnejšiu a aktuálnu informáciu na webovom sídle Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk. Z týchto povinností je osobitne potrebné upozorniť na povinnosť ustanovenú v § 227 ods. 2

písm. a) zákona o sociálnom poistení, podľa ktorej je poistenec (fyzická osoba, ktorá je nemocensky poistená alebo dôchodkovo poistená) povinný preukázať skutočnosť rozhodujúce na vznik, trvanie, prerušenie a na zánik sociálneho poistenia.

Zároveň je v tejto súvislosti potrebné upozorniť aj na skutočnosť, že v zmysle § 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe, ktorá je oprávnená na výkon alebo na prevádzkovanie činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení, zaniká aj odo dňa, od ktorého nie je oprávnená na výkon alebo na prevádzkovanie tejto činnosti. Povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osobe, ktorá nevykonáva činnosť uvedenú v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení na základe oprávnenia, zaniká aj odo dňa, od ktorého podľa svojho čestného vyhlásenia nevykonáva túto činnosť, najskôr odo dňa doručenia tohto vyhlásenia Sociálnej poisťovni.

Ustanovenie § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení týkajúce sa vzniku a zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby sa nepoužije v kalendárnom roku, v ktorom oprávnenie na výkon alebo na prevádzkovanie činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení zaniklo alebo v ktorom podľa čestného vyhlásenia samostatne zárobkovo činnnej osoby nevykonáva činnosť podľa § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení, ak táto skutočnosť nastala v období od 1. januára do 30. júna, alebo do 30. septembra, ak jej bola predĺžená lehota na podanie daňového priznania. Rovnako sa uvedené ustanovenie nepoužije ani v kalendárnom roku, ktorý nasleduje po kalendárnom roku, v ktorom oprávnenie zaniklo alebo v ktorom podľa čestného vyhlásenia samostatne zárobkovo činnnej osoby nevykonáva činnosť podľa § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení. Vyššie uvedené platí len za predpokladu, že samostatne zárobkovo činnná osoba nie je opätovne oprávnená na výkon alebo na prevádzkovanie činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení, nezačala podľa svojho čestného vyhlásenia opätovne vykonávať činnosť uvedenú v § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení alebo ktorá mala v zmysle § 26 zákona o sociálnom poistení prerušené povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby; v takomto prípade, sa na vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby vzťahuje ustanovenie § 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení.

Z uvedeného teda vyplýva, že v súlade s vyššie uvedeným ustanovením § 227 ods. 2 písm. a) zákona o sociálnom poistení, je autorizovaný architekt a autorizovaný krajinný architekt v prípade zániku autorizácie, teda vyčiarknutia zo zoznamu autorizovaných architektov alebo zoznamu autorizovaných krajinných architektov, alebo v prípade nevykonávania činnosti podľa § 3 ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení, je autorizovaný architekt a autorizovaný krajinný architekt povinný uvedené skutočnosti Sociálnej poisťovni preukázať. V opačnom prípade môže byť Sociálnou poisťovňou pre účely povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia považovaný za samostatne zárobkovo činnnú osobu.

Autorizovaný architekt a autorizovaný krajinný architekt ako zamestnanec.

V zmysle zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“):

- a) povinne nemocensky poistený je zamestnanec uvedený v § 4 ods. 1 zákona o sociálnom poistení [§ 14 ods. 1 písm. a)],
- b) povinne dôchodkovo poistený je zamestnanec uvedený v § 4 ods. 1 a 2 zákona o sociálnom poistení [§ 15 ods. 1 písm. a)],
- c) povinne poistený v nezamestnanosti je zamestnanec, ktorý je povinne nemocensky poistený, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak (§ 19 ods. 1).

V zmysle § 4 ods. 1 zákona o sociálnom poistení sa za zamestnanca na účely nemocenského poistenia, dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti všeobecne považuje fyzická osoba v právnom vzťahu, ktorý jej zakladá právo na pravidelný mesačný príjem podľa § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení, ak uvedený zákon neustanovuje inak. V zmysle § 4 ods. 2 zákona o sociálnom poistení sa za zamestnanca na účely dôchodkového poistenia všeobecne považuje aj fyzická osoba v právnom vzťahu, ktorý jej zakladá právo na nepravidelný príjem podľa § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení, ak uvedený zákon neustanovuje inak.

V zmysle § 3 ods. 1 písm. a) zákona o sociálnom poistení sa za zárobkovú činnosť považuje činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na príjem zo závislej činnosti podľa osobitného predpisu, okrem nepeňažného príjmu z predchádzajúceho právneho vzťahu, ktorý zakladal právo na príjem zo závislej činnosti podľa osobitného predpisu, poskytnutého z prostriedkov sociálneho fondu, ak osobitný predpis alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak. Týmto osobitným predpisom je zákon o dani z príjmov, ktorý v § 5 ods. 1 definuje príjmy zo závislej činnosti a okrem iného ustanovuje, že takýmito príjmami sú aj príjmy zo súčasného alebo z predchádzajúceho pracovnoprávneho vzťahu, služobného pomeru, štátnozamestnaneckého pomeru alebo členského pomeru, alebo z obdobného vzťahu, v ktorom je daňovník pri výkone práce pre platiteľa príjmu povinný dodržiavať pokyny alebo príkazy platiteľa príjmu [§ 5 ods. 1 písm. a)].

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že zárobková činnosť je v zmysle § 3 ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení aj činnosť podľa § 3 ods. 1, z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa osobitného predpisu preto, že tak ustanovujú predpisy a medzinárodné zmluvy o zamedzení dvojitého zdanenia, alebo ak sa na fyzickú osobu, ktorá túto zárobkovú činnosť vykonáva, sa v právnych vzťahoch sociálneho poistenia uplatňujú predpisy Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu alebo sa uplatňuje medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

Na to, aby bol autorizovaný architekt alebo autorizovaný krajinný architekt považovaný na účely zákona o sociálnom poistení za zamestnanca musí byť v zmysle § 4 uvedeného zákona v právnom vzťahu, ktorý jej zakladá právo na pravidelný mesačný príjem z činností definovaných v § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak. V prípade zamestnanca teda nie je podstatné dosahovanie príjmov, ale existencia právneho vzťahu, ktorý fyzickej osobe zakladá právo na pravidelný mesačný príjem, resp. právo na nepravidelný príjem na účely dôchodkového poistenia.

V zmysle § 20 ods. 1 zákona o sociálnom poistení vzniká zamestnancovi uvedenému v § 4 ods. 1 zákona o sociálnom poistení povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti odo dňa vzniku právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom

poistení, a zaniká dňom zániku tohto právneho vzťahu, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak. V zmysle § 20 ods. 2 zákona o sociálnom poistení povinné dôchodkové poistenie zamestnanca uvedeného v § 4 ods. 2 zákona o sociálnom poistení vzniká odo dňa vzniku právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3, a zaniká dňom zániku tohto právneho vzťahu, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak.

Povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti teda zamestnancovi vzniká priamo zo zákona odo dňa vzniku právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na príjem zo zárobkovej činnosti uvedenej v § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3 zákona o sociálnom poistení, a to už samotným vznikom tohto právneho vzťahu.

Zamestnanec v zmysle zákona o sociálnom poistení platí:

- a) poistné na nemocenské poistenie [§ 128 ods. 1 písm. a)],
- b) poistné na starobné poistenie, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak [§ 128 ods. 2 písm. a)],
- c) poistné na invalidné poistenie platí, ak zákon o sociálnom poistení neustanovuje inak [§ 128 ods. 3 písm. a)],
- d) poistné na poistenie v nezamestnanosti, ak osobitný predpis neustanovuje inak [§ 128 ods. 10 písm. a)].

V prípade, ak teda autorizovanému architektovi alebo autorizovanému krajinnému architektovi ako zamestnancovi v zmysle zákona o sociálnom poistení vznikne povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti, vzťahujú sa naňho viaceré povinnosti ustanovené zákonom o sociálnom poistení, o ktorých môže získať podrobnejšiu a aktuálnu informáciu na webovom sídle Sociálnej poisťovne www.socpoist.sk. Z týchto povinností je osobitne potrebné upozorniť na povinnosť ustanovenú v § 227 ods. 2 písm. a) zákona o sociálnom poistení, podľa ktorej je poistenec (fyzická osoba, ktorá je nemocensky poistená, dôchodkovo poistená alebo poistená v nezamestnanosti) povinný preukázať skutočnosti rozhodujúce na vznik, trvanie, prerušenie a na zánik sociálneho poistenia.

Autorizovaný architekt a autorizovaný krajinný architekt ako spoločník a konateľ.

Vykonávať povolanie autorizovaného architekta alebo povolanie autorizovaného krajinného architekta uvedeným spôsobom je možné výlučne v spoločnosti s ručením obmedzeným upravenej v Obchodnom zákonníku. Žiadna iná právna forma obchodnej spoločnosti totiž neustanovuje ako štatutárny orgán konateľ'a.

Spoločník a konateľ sa na účely sociálneho poistenia posudzuje ako zamestnanec. Zákon o dani z príjmov totiž medzi príjmy zo závislej činnosti podľa § 5 ods. 1 písm. b) zaraďuje aj príjmy za prácu likvidátorov, prokuristov, nútených správcov, členov družstiev, spoločníkov a konateľ'ov spoločností s ručením obmedzeným a komanditistov komanditných spoločností, a to aj keď nie sú povinní pri výkone práce pre družstvo alebo pre spoločnosť dodržiavať príkazy inej osoby. Príjmy za prácu spoločníkov a konateľ'ov spoločností s ručením obmedzeným sa teda v zmysle zákona o sociálnom poistení považujú za príjmy zamestnanca.

Z uvedeného dôvodu sa na postavenie autorizovaných architektov a autorizovaných krajinných architektov v postavení spoločníkov a konateľ'ov spoločností s ručením

obmedzeným vzťahujú ustanovenia zákona o sociálnom poistení upravujúce postavenie, práva a povinnosti zamestnancov.

Verejné zdravotné poistenie:

Autorizovaný architekt a autorizovaný krajinný architekt v slobodnom povolani.

V zmysle § 11 ods. 1 písm. b) zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v znení zákona č. 718/2004 Z. z.) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o zdravotnom poistení“) je na účely uvedeného zákona povinná platiť poisťné na verejné zdravotné poistenie aj samostatne zárobkovo činná osoba.

V zmysle § 11 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení sa za samostatne zárobkovo činnú osobu považuje fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a ktorá je oprávnená na výkon alebo na prevádzkovanie zárobkovej činnosti podľa § 10b ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o zdravotnom poistení, alebo má príjem z tejto činnosti.

V zmysle § 10b ods. 1 písm. b) zákona o zdravotnom poistení je zárobková činnosť, ak osobitný predpis alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak, činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá dosahovanie príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu okrem príjmu z výkonu činnosti osobného asistenta. Obdobne ako v prípade sociálneho poistenia je týmto osobitným predpisom zákon o dani z príjmov, ktorý v § 6 ods. 1 písm. c) ustanovuje, že príjmami z podnikania sú okrem iného aj príjmy z podnikania vykonávaného podľa osobitných predpisov. Za takýto osobitný predpis je potrebné považovať aj zákon o autorizovaných architektoch, keďže na základe tohto zákona sú autorizovaní architekti a autorizovaní krajinní architekti vykonávať regulované povolanie sústavne vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť.

Na to, aby bol autorizovaný architekt alebo autorizovaný krajinný architekt považovaný na účely zákona o zdravotnom poistení za samostatne zárobkovo činnú osobu musí v zmysle § 11 ods. 4 uvedeného zákona kumulatívne naplniť nasledujúce znaky:

- a) dovŕšiť 18 rokov veku,
- b) byť oprávnený na výkon alebo na prevádzkovanie zárobkovej činnosti podľa § 10b ods. 1 písm. b) a ods. 2 a 3 zákona o zdravotnom poistení, alebo mať príjem z tejto činnosti (v tejto súvislosti je potrebné upozorniť na skutočnosť, že nemusí ísť len o príjmy z podnikania vykonávaného podľa zákona o autorizovaných architektoch, ale o akékoľvek príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov).

Pre úplnosť je obdobne ako pri sociálnom poistení potrebné uviesť, že zárobková činnosť je v zmysle § 10b ods. 2 a 3 zákona o zdravotnom poistení aj činnosť podľa § 10b ods. 1, z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa osobitného predpisu z dôvodu, že tak ustanovujú predpisy o zamedzení dvojitého zdanenia, alebo ak sa na fyzickú osobu, ktorá túto zárobkovú činnosť vykonáva, v právnych vzťahoch povinného verejného zdravotného poistenia uplatňujú predpisy Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu alebo podľa medzinárodnej zmluvy, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

V zmysle § 15 ods. 1 písm. c) zákona o zdravotnom poistení povinnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby platiť poistné na verejné zdravotné poistenie vzniká dňom, od ktorého je poistenec samostatne zárobkovo činnou osobou podľa § 11 ods. 4 zákona o zdravotnom poistení.

V prípade, ak teda autorizovanému architektovi alebo autorizovanému krajinnému architektovi ako samostatne zárobkovej osobe v zmysle zákona o zdravotnom poistení vznikne povinnosť platiť poistné na verejné zdravotné poistenie, vzťahujú sa naňho viaceré povinnosti ustanovené zákonom o zdravotnom poistení. Z týchto povinností je osobitne potrebné upozorniť na povinnosť oznámiť príslušnej zdravotnej poisťovni najneskôr do ôsmich dní zmenu alebo vznik platiteľa poistného [§ 23 ods. 1 písm. b)], ale tiež skutočnosti rozhodujúce pre zmenu sadzby poistného [§ 23 ods. 1 písm. e)].

Autorizovaný architekt a autorizovaný krajinný architekt ako zamestnanec.

V zmysle § 11 ods. 1 písm. a) zákona o zdravotnom poistení je na účely uvedeného zákona povinný platiť poistné na verejné zdravotné poistenie aj zamestnanec.

V zmysle § 11 ods. 3 zákona o zdravotnom poistení sa za zamestnanca považuje fyzická osoba, ktorá vykonáva zárobkovú činnosť uvedenú v § 10b ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3 zákona o zdravotnom poistení a má nárok na príjem zo závislej činnosti podľa osobitného predpisu okrem príjmov z dohody o brigádnickej práci študentov, dohody o vykonaní práce poberateľov výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, ak dovŕšili dôchodkový vek podľa osobitného predpisu, poberateľov invalidného výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, poberateľov starobného dôchodku alebo poberateľov invalidného dôchodku a dohody o pracovnej činnosti poberateľov výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, ak dovŕšili dôchodkový vek podľa osobitného predpisu, poberateľov invalidného výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, poberateľov starobného dôchodku alebo poberateľov invalidného dôchodku. Fyzická osoba sa na účely tohto zákona o zdravotnom poistení nepovažuje za zamestnanca v dňoch, v ktorých nepoberá príjem zo zárobkovej činnosti podľa § 10b ods. 1 písm. a) zákona o zdravotnom poistení a v ktorých nie je fyzickou osobou podľa § 11 ods. 7 písm. m) a s) zákon o zdravotnom poistení.

V zmysle § 10b ods. 1 písm. a) zákona o zdravotnom poistení je zárobková činnosť, ak osobitný predpis alebo medzinárodná zmluva, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky, neustanovuje inak, činnosť vyplývajúca z právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na príjem zo závislej činnosti podľa osobitného predpisu okrem príjmov z dohody o brigádnickej práci študentov, dohody o vykonaní práce poberateľov výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, ak dovŕšili dôchodkový vek podľa osobitného predpisu, poberateľov invalidného výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, poberateľov starobného dôchodku alebo poberateľov invalidného dôchodku, dohody o pracovnej činnosti poberateľov výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, ak dovŕšili dôchodkový vek podľa osobitného predpisu, poberateľov invalidného výsluhového dôchodku z výsluhového zabezpečenia policajtov a vojakov, poberateľov starobného dôchodku alebo poberateľov invalidného dôchodku, odchodného, výsluhového príspevku alebo rekreačnej starostlivosti podľa osobitného predpisu. Obdobne ako v prípade sociálneho poistenia je týmto osobitným predpisom zákon o dani z príjmov, ktorý v § 5 ods. 1 definuje príjmy zo závislej činnosti a okrem iného ustanovuje, že takýmito príjmami sú aj príjmy zo súčasného alebo z predchádzajúceho pracovnoprávneho vzťahu,

služobného pomeru, štátnozamestnaneckého pomeru alebo členského pomeru, alebo z obdobného vzťahu, v ktorom je daňovník pri výkone práce pre platiteľa príjmu povinný dodržiavať pokyny alebo príkazy platiteľa príjmu [§ 5 ods. 1 písm. a)].

Pre úplnosť je obdobne ako pri sociálnom poistení potrebné uviesť, že zárobková činnosť je v zmysle § 10b ods. 2 a 3 zákona o zdravotnom poistení aj činnosť podľa § 10b ods. 1, z ktorej príjem nepodlieha dani z príjmov podľa osobitného predpisu z dôvodu, že tak ustanovujú predpisy o zamedzení dvojitého zdanenia, alebo ak sa na fyzickú osobu, ktorá túto zárobkovú činnosť vykonáva, v právnych vzťahoch povinného verejného zdravotného poistenia uplatňujú predpisy Slovenskej republiky podľa osobitného predpisu alebo podľa medzinárodnej zmluvy, ktorá má prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky.

V zmysle § 15 ods. 1 písm. b) zákona o zdravotnom poistení povinnosť zamestnanca platiť poistné na verejné zdravotné poistenie vzniká dňom, od ktorého je poistenec zamestnancom podľa § 11 ods. 3 zákona o zdravotnom poistení.

V prípade, ak teda autorizovanému architektovi alebo autorizovanému krajinnému architektovi ako zamestnancovi v zmysle zákona o zdravotnom poistení vznikne povinnosť platiť poistné na verejné zdravotné poistenie, vzťahujú sa naňho viaceré povinnosti ustanovené zákonom o zdravotnom poistení. Z týchto povinností je osobitne potrebné upozorniť na povinnosť oznámiť príslušnej zdravotnej poisťovni najneskôr do ôsmich dní skutočnosti rozhodujúce pre zmenu sadzby poistného [§ 23 ods. 1 písm. e)].

Autorizovaný architekt a autorizovaný krajinný architekt ako spoločník a konateľ.

Spoločník a konateľ sa na účely zdravotného poistenia posudzuje ako zamestnanec. Zákon o dani z príjmov totiž medzi príjmy zo závislej činnosti podľa § 5 ods. 1 písm. b) zaraďuje aj príjmy za prácu likvidátorov, prokuristov, nútených správcov, členov družstiev, spoločníkov a konateľov spoločností s ručením obmedzeným a komanditistov komanditných spoločností, a to aj keď nie sú povinní pri výkone práce pre družstvo alebo pre spoločnosť dodržiavať príkazy inej osoby. Príjmy za prácu spoločníkov a konateľov spoločností s ručením obmedzeným sa teda v zmysle zákona o zdravotnom poistení považujú za príjmy zamestnanca.

Z uvedeného dôvodu sa na postavenie autorizovaných architektov a autorizovaných krajinných architektov v postavení spoločníkov a konateľov spoločností s ručením obmedzeným vzťahujú ustanovenia zákona o zdravotnom poistení upravujúce postavenie, práva a povinnosti zamestnancov.

Disclaimer

Vyššie uvedené stanovisko nemá ambíciu poskytnúť komplexný prehľad práv a povinností autorizovaných architektov a autorizovaných krajinných architektov v oblasti sociálneho poistenia a verejného zdravotného poistenia, a zaoberá sa výlučne právnymi otázkami v ňom uvedenými.

Pri koncipovaní vyššie uvedeného stanoviska sme vychádzali zo znení všeobecne záväzných právnych predpisov účinných ku dňu spracovania tohto stanoviska. Z tohto dôvodu môže dôjsť v dôsledku zmien a doplnení všeobecne záväzných právnych predpisov ku zmene

právneho postavenia autorizovaných architektov a autorizovaných krajinných architektov, ako aj k zmene ich práv a povinností ustanovených všeobecne záväznými právnymi predpismi.